

**ANALIZA CAPACITĂȚII FUNCȚIONALE A COLECȚIEI ÎN BAZA SOLICITĂRILOR DE LECTURĂ
(CAZUL BȘM A IP USMF "NICOLAE TESTEMIȚANU")****Galina Zavtur,**Biblioteca Științifică Medicală a IP USMF "Nicolae Testemițanu",
șef secție *Conservare și Comunicare Colecții*,**Boldescu Valentina,**Biblioteca Științifică Medicală a IP USMF "Nicolae Testemițanu",
șef secție *Sala de Lectură nr. 3*

În epoca informațională nu orice informație devine *cunoaștere*. O informație dintr-o carte sau did sponibilă pe Internet devine *cunoaștere*, doar după ce este citită și înțeleasă. În acest context, biblioteca, care constituie adevăratul tezaur informațional, are menirea să faciliteze calea informației în devenirea ei ca *cunoaștere*. Reeșind din aceasta, biblioteca trebuie să aibă scopuri și obiective bine determinate, să-și definească competențele profesionale, să creeze un "parteneriat" între utilizatori și bibliotecari. Ea trebuie să funcționeze ca laborator de studiu, cercetare și formare multilaterală.

Dacă ne referim la biblioteca universitară, colecțiile ei constituie un important suport științific și didactic privind asigurarea informațională și documentară a procesului educațional și științific la nivelul cerințelor de rigoare: operativitate, exhaustivitate, comoditate. O condiție importantă în realizarea acestui obiectiv este evaluarea continuă a calității colecțiilor, pentru a determina în ce măsură ele corespund exir gențelor utilizatorilor.

Există variate metode de evaluare a calității colecțiilor bibliotecii. Una din aceste metode o constituie realizarea studiilor de cercetare.

În cazul BȘM IP USMF "Nicolae Testemițanu", în cadrul secțiilor *Conservare și Comunicare Colecții* și *Sala de Lectură nr. 3* a fost realizat un studiu care a avut drept **scop** - analiza capacității funcționale a colecțiilor de publicații în baza solicitărilor de lectură, în vederea depistării anumitor omisiuni, insuficiențe în organizarea lor și, evident, privind adoptarea unor strategii ce vor duce la reducerea și, eventual, eliminarea lor.

În cadrul studiului au fost trasate următoarele **obiective**:

analiza:

- gradului de utilizare a colecțiilor de documente după anumite criterii;
- gradului de acoperire informațională în aspect tematic a solicitărilor utilizatorilor;
- relevanței documentului necesităților informaționale.

Metodologia cercetării.

Pentru efectuarea studiului au fost aplicate așa metode de cercetare ca: analiza, sinteza, deducția, metoda logică, comparația.

Perioada de cercetare a acoperit trei luni: **aprilie-iunie**. Au fost selectate aceste luni, deoarece ele includ atât perioada obișnuită de lecturare, cât și perioada de pregătire preexaminară a studenților, care constituie cea mai semnificativă categorie de utilizatori. Totodată, e perioada pregătirii tezelor de licență, de master.

Analiza solicitărilor de lectură a utilizatorilor s-a realizat în baza structurării documentelor împrumutate conform solicitărilor de lectură, după următoarele criterii:

- *categorii de documente*;
- *lingvistic*,
- *tematic*,
- *tipologic*;
- *cronologic* (anul de ediție a publicației).

Deasemenea, un moment important în cadrul studiului a constituit analiză *refuzurilor* la solicitările de lectură a utilizatorilor.

Pe parcurs s-a dus o evidență a împrumuturilor realizate, în baza criteriilor propuse, sub formă de tabele, ceea ce a permis colectarea datelor și analiza lor ulterioară. Toate datele colectate sunt elucidate în următoarele trei tabele.

APRILIE

Tabela nr.1

Data	Impr. total	Categorii										După conținut		După tip		După anul ediției				Refuzuri	
		Cărți			Ediții periodice			Teze		Autoref.		Medicină	Diverse	Științ.	Didact.	1900-1990	1990-2000	2001-2010	2010-		
		rom.	mod.	rus.	rom.	mod.	rus.	rom.	rus.	rom.	rus.										
1	320	106	15	135	16	4	29	4	2	5	4	308	12	214	94	7	89	158	66	-	
2	363	112	6	194	17	2	18	5	3	-	6	356	7	269	87	12	57	223	71	-	
4	315	102	43	91	21	11	40	3	1	2	1	310	5	206	1.4	3	68	210	34	1	
5	300	86	60	51	39	7	39	2	4	9	3	293	7	198	95	10	91	142	57	-	
6	383	141	42	126	20	15	29	3	-	7	-	379	4	301	78	25	35	201	122	2	
7	505	139	71	130	42	12	89	11	5	4	2	502	3	408	94	39	65	287	114	-	
8	341	108	34	141	23	5	19	4	6	-	1	330	11	263	67	17	82	169	73	1	
9	395	127	25	174	23	2	34	2	1	5	2	390	5	301	89	28	27	206	134	-	
11	427	178	33	164	11	6	22	4	6	-	3	423	4	319	104	48	86	188	105	-	
12	347	97	37	132	18	6	43	2	-	8	4	344	3	247	97	24	29	199	95	1	
13	283	83	49	116	5	14	8	4	1	-	3	279	4	184	85	36	27	157	63	-	
14	246	86	25	88	17	4	18	2	3	4	1	240	6	167	73	25	95	86	40	-	
15	161	52	28	36	19	3	23	-	-	-	-	158	3	103	55	43	48	52	18	-	
16	173	39	27	38	21	-	16	-	5	3	4	169	4	101	68	24	37	75	37	-	
18	204	38	41	63	19	6	32	1	2	-	2	201	3	119	82	71	49	56	28	2	
19	246	83	34	83	14	5	13	3	1	7	3	244	2	207	37	29	121	67	29	-	
20	187	65	34	38	6	8	4	-	-	2	-	152	5	127	25	19	44	69	25	-	
21	272	103	43	92	9	11	7	-	2	4	1	261	11	219	42	70	47	83	72	-	
22	288	128	25	93	16	3	12	2	3	2	4	285	3	196	89	57	87	93	51	1	
23	169	48	31	69	7	6	5	3	-	-	-	167	2	103	64	41	84	32	12	-	
25	224	67	37	82	12	8	11	1	2	3	1	224	-	141	83	44	27	96	57	-	
26	2-6	68	29	73	9	-	18	-	5	2	2	202	4	123	79	58	94	39	15	-	
27	204	88	21	63	8	-	11	4	3	2	4	202	2	111	19	63	81	41	19	2	
28	167	55	16	75	12	2	-	2	2	3	-	167	-	58	37	46	54	42	25	-	
29																					
Zi de salubritate																					
Total	6696	2199	804	2367	404	140	540	62	54	75	51	6586	110	4695	2001	819	1363	2791	1723	10	

MAI

Tabela nr.2

Data	Impr. total	Categorii										După conținut		După tip		După anul ediției				Refuzuri
		Cărți			Ediții periodice			Teze		Autoref.		Medicină	Diverse	Științ.	Didact.	1900-1990	1990-2000	2001-2010	2010-	
		rom.	mod.	rus.	rom.	mod.	rus.	rom.	rus.	rom.	rus.									
3	175	68	12	53	9	2	23	2	1	3	2	166	9	117	58	21	62	55	37	-
4	153	69	5	39	8	4	15	5	3	4	1	153	-	119	34	18	46	63	26	1
5	123	21	8	34	4	3	35	6	4	6	2	116	7	111	12	15	27	54	27	-
6	115	19	7	30	11	-	28	5	8	2	5	104	11	97	18	24	31	46	14	-
10	370	106	3	218	8	-	21	4	3	3	4	368	2	267	103	53	1.4	116	97	1
11	409	125	28	177	8	46	3	3	2	11	6	405	4	311	98	87	69	135	118	-
12	358	89	33	172	8	25	14	-	4	4	9	351	7	255	103	69	78	117	94	-
13	389	118	39	195	12	3	17	2	1	2	-	384	5	317	72	109	92	101	87	-
14	276	79	42	118	9	7	11	-	-	5	4	271	6	210	65	96	45	73	61	-
16	432	150	32	188	22	5	27	-	-	6	2	428	4	349	83	118	91	132	91	2
17	471	176	39	196	27	3	19	6	2	3	-	464	7	392	79	107	127	158	79	-
18	325	164	39	56	19	-	38	4	1	-	4	321	4	242	83	83	79	105	58	-
19	324	137	21	95	26	6	31	4	1	2	1	313	11	256	68	76	96	92	60	-
20	246	99	39	39	19	5	29	3	4	4	5	239	7	203	43	91	49	67	39	1
21	352	151	23	130	15	-	26	2	1	3	1	343	9	278	74	86	152	60	54	-
23	321	140	33	95	20	4	18	1	3	5	2	317	4	218	103	69	78	126	48	-
24	299	142	27	56	24	2	38	4	2	3	1	284	15	212	87	74	82	104	39	-
25	388	179	31	140	13	10	9	-	-	2	4	381	7	315	73	85	164	82	57	-
26	358	188	34	98	8	4	16	2	1	3	4	269	89	353	5	68	51	94	77	-
27	168	38	24	86	9	-	5	3	1	2	-	111	57	165	3	30	36	73	29	-
28	234	103	29	70	10	13	4	-	2	-	3	161	73	230	4	46	69	78	41	2
30	328	141	45	86	18	12	19	2	-	4	1	217	111	326	2	52	85	127	64	-
31	323	144	47	58	11	36	21	3	-	2	1	199	124	317	6	39	125	101	58	-
Total	7009	2720	640	2429	318	189	467	61	44	79	62	6872	137	5226	1783	1516	1838	2159	1496	7

IUNIE

Tabela nr.3

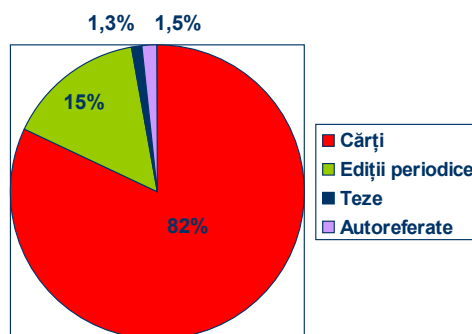
Data	Impr. total	Categorii										După conținut		După tip		După anul ediției				Refuzuri
		Cărți			Ediții periodice			Teze		Autoref.		Medicină	Diverse	Științ.	Didact.	1900-1990	1990-2000	2001-2010	2010-	
		rom.	mod.	rus.	rom.	mod.	rus.	rom.	rus.	rom.	rus.									
1	250	78	43	82	18	3	21	2	2	1	-	249	1	174	75	37	79	83	51	1
2	304	135	45	89	5	6	23	-	-	-	-	301	3	207	97	63	93	109	39	-
3	134	41	48	17	12	-	15	1	-	-	-	129	5	32	102	20	42	45	27	-
4	187	78	35	38	10	-	19	3	-	4	-	186	1	142	45	38	54	61	34	2
6	343	120	44	145	12	2	20	-	-	-	-	341	2	220	123	74	96	101	72	-
7	302	106	51	94	16	-	31	-	1	1	2	302	-	194	108	55	102	99	46	-
8	324	105	22	141	20	5	31	-	-	-	-	320	4	227	97	59	124	104	37	2
9	263	91	36	93	10	3	25	4	1	-	-	263	-	149	114	38	85	88	52	-
10	346	164	35	27	9	-	16	-	-	-	-	341	5	226	120	59	103	93	91	1
11	215	64	38	62	15	5	21	5	-	4	1	215	-	114	101	21	68	78	48	-
13	207	79	33	66	13	-	14	-	-	2	-	207	-	64	143	38	53	82	34	-
14	274	75	46	114	14	4	21	-	-	-	-	271	3	178	96	43	84	101	46	-
15	143	28	26	56	19	1	11	-	-	-	2	141	2	49	94	13	50	49	31	1
16	194	69	39	61	8	-	16	1	-	-	-	187	7	96	98	43	85	37	29	-
17	154	46	15	51	19	6	17	-	-	-	-	154	-	61	93	24	52	41	37	-
18	127	35	42	20	8	-	16	2	1	3	-	124	3	70	57	23	41	38	25	-
20	175	80	26	33	12	4	19	-	-	-	1	172	3	106	69	33	49	51	42	2
21	182	46	19	72	17	-	24	3	1	-	-	180	2	78	104	34	53	62	33	-
22	175	52	17	59	20	4	22	-	-	1	-	175	-	82	93	35	63	48	29	1
23	170	76	14	42	15	-	22	-	1	-	-	170	-	58	112	28	54	51	37	-
24	192	60	8	101	9	-	14	-	-	-	-	192	-	101	91	42	68	37	45	-
25	86	26	4	23	12	-	19	1	-	1	-	86	-	39	47	12	27	28	19	-
27	139	56	7	55	9	-	12	-	-	-	-	139	-	51	88	9	23	59	48	2
28	175	50	3	100	7	1	12	1	-	1	1	175	-	74	101	31	45	73	26	-
29	177	36	5																	

Conform rezultatelor obținute, în perioada de cercetare au fost primite 19.050 solicitări de lectură de la utilizatori. E necesar de menționat, că cele mai multe solicitări de lectură au fost pe parcursul lunii mai – 7009, adică în perioada de pregătire preexaminară a studenților.

În cele ce urmează, se va face o analiză a solicitărilor utilizatrilor în corespundere cu criteriile de selectare propuse a documentelor împrumutate.

1. Categoriile de documente.

Utilizarea acestui criteriu a permis evaluarea calității colecțiilor Secției în raport cu nivelul de solicitare a publicațiilor după categorii. Documentele împrumutate au fost divizate după următoarele categorii: cărți, ediții periodice, teze, autoreferate. În total au fost împrumutate 15.618 cărți, 2891 ediții periodice, 249 teze, 292 autoreferate.

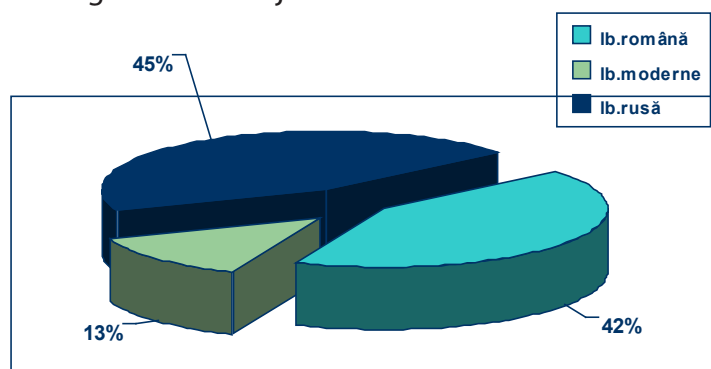
În rezultatul analizei sa constatat că cea mai solititată categorie de documente a fost și rămîne cartea – monografii, manuale, ghiduri, îndreptare, materiale didactice și instructiv-metodice, tratate, reprezentînd 82% din numărul total de împrumuturi, ceea ce justifică prezența preponderentă în colecțiile secției a acestei categorii. Pe locul doi în structura materialelor împrumutate se află edițiile periodice – 2891 împrumuturi, ceea ce reprezintă doar 15% în raport cu numărul total de solicitări (19.050).

Fiind o sursă de informare despre cele mai recente realizări ale științei, edițiile periodice ar trebui să trezească un interes sporit al utilizatorilor, mai ales că biblioteca achiziționează anual un număr impunător de titluri de ediții periodice – în jurul la 100, în mai multe limbi, de profil medical. Deși se organizează diferite activități de promovare a edițiilor periodice în cadrul secției Sala de Lectură nr. 3, apare necisitatea de a le diversifica în continuare. Se vine cu propunerea de a se plasa pe site-ul Bibliotecii a unei expoziții virtuale a edițiilor periodice, recent achiziționate în colecțiile bibliotecii, cu prezentarea copertei și a cuprinsului articolelor incluse, ceea ce ar contribui la o promovare mai largă a lor.

Procentajul solicitărilor celorlalte două categorii – teze (1,35%) și autoreferate (1,5%) este minim, pe fonul numărului total de împrumuturi pe perioada cercetată (19.050), dar acesta se justifică prin caracterul mai special al informației pe care o dețin aceste categorii de documente. Chiar dacă și într-un număr mic, după cum se vede din tabele, aceste categorii de documente sunt solicitate, practic, zilnic, deci, ele își au locul binemeritat în colecțiile secției Conservare și Comunicare Colecții.

2. Criteriul lingvistic

Capacitatea funcțională a colecțiilor secției Conservare și Comunicare Colecții, sub aspectul criteriului lingvistic, este prezentată în diagrama de mai jos.

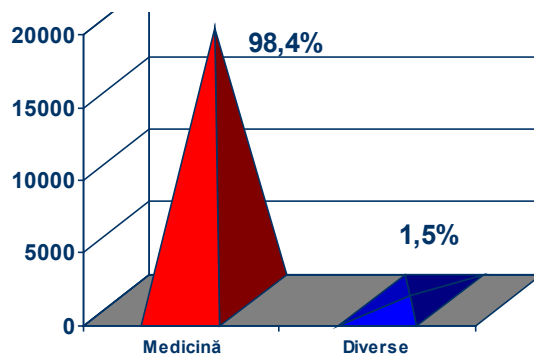

Se observă, că pe parcursul perioadei vizate utilizatorii au împrumutat 8071 documente în limba română, ceea ce constituie 42% din numărul total de împrumuturi, 2479 – în limbi moderne / 13% și 8500 publicații – în limba rusă / 45%. Deși, în politica de achiziție a documentelor accentul se pune pe achizițiile în limba română, utilizatorii au solicitat într-o măsură mai mare documentele în limba rusă. Aceasta își găsește explicație prin faptul că colecțiile secției dețin un număr mai mare de literatură în limba rusă, inclusă în colecții pe parcursul anilor precedenți (81% din fondul total al secției), totodată, colecțiile se completează permanent și cu ediții în limba rusă, editate recent. Chiar dacă o bună parte din publicațiile în limba rusă nu sunt editate recent, ele continuă să prezinte interes și, nu numai pentru utilizatorii vorbitori de limba rusă dar și pentru toți cei care o cunosc. Îndeosebi, această categorie de documente este solicitată de studenții licențiați, masteranzi, doctoranzi. De aici, tragem concluzia că prezența în colecții a edițiilor în limba rusă este justificată.

Documentele în limbi moderne sunt solicitate mai puțin, doar 13%. Această situație este motivată prin faptul, că utilizatorii, totuși, preferă documentele în limbile mai ușor accesibile pentru ei. Un alt motiv – numărul relativ mic de publicații în limbi moderne (reprezintă 14% (33.7951 ex.) din numărul total de publicații existent în colecțiile secției (337.941 ex.). De aici apare necesitatea sporirii completării colecțiilor secției în această direcție în perspectivă.

E de menționat faptul, că la capitolul *Teze. Autoreferate*, utilizatorii au preferat, preponderent, publicațiile în limba română – 316 ex. față de 225 în limba rusă.

3. Criteriul tematic.

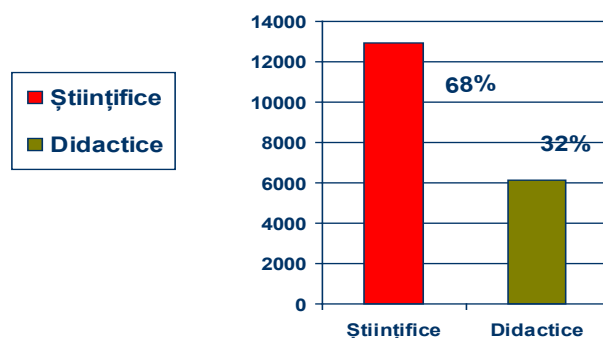

Acest criteriu permite evaluarea capacității funcționale a colecțiilor în vederea determinării nivelului de utilizare a documentelor de profil medical, și, corespunzător, din alte domenii.

Conform diagramei, în topul preferințelor utilizatorilor întințetatea o dețin, evident, documentele de profil medical. În total au fost solicitate pe perioada respectivă, din 19.050 solicitări 18.760 documente de profil medical, ce constituie 98,4%. Nu au fost ignorate nici documentele din alte domenii, grupate în categoria "diverse" – 290 solicitări din domeniile: economie, statistică, psihologie, lingvistică etc, procentajul cărora constituie 1,5 din totalul documentelor solicitate.

Deci, reieșind din solicitările sporite ale utilizatorilor pentru documentele de profil medical, domeniul medicinei rămîne a fi primordial în completarea colecțiilor secției Conservărea și Comunicare Colecții.

4. Criteriul tipologic

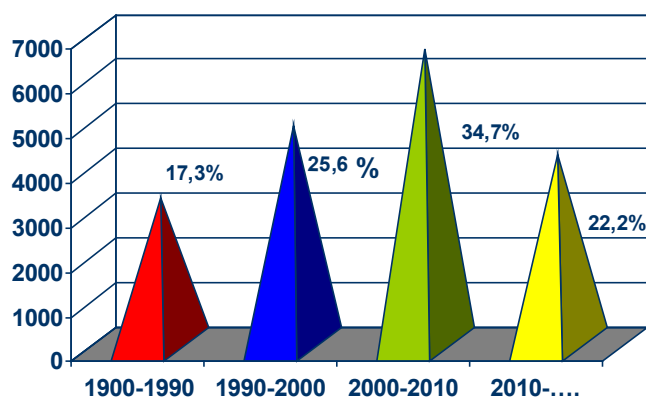

Referindu-ne la criteriul tipologic, din tabele și diagrama corespunzătoare observăm că în topul preferințelor utilizatorilor întietatea o au, cum e și firesc într-o sală de lectură a unei biblioteci științifice, publicațiile cu caracter științific, în raport cu cele didactice. În total au fost solicitate pe perioada vizată 12.940 publicații cu caracter științific (68%), și 6110 – cu caracter didactic (32%). Deci, colecțiile secției sunt organizate în concordanță cu preferințele utilizatorilor în aspectul tipologic al documentelor.

5. Criteriul cronologic.

Nu mai puțin interes și importanță prezintă analiza capacității funcționale a colecțiilor secției Conservare și Comunicare Colecții în baza solicitărilor de lectură a utilizatorilor, grupate după criteriul cronologic, adică, după anul de ediție a publicațiilor împrumutate. Luând în considerație acest aspect, toate solicitările de lectură, primite de la utilizatori pe perioada de investigație au fost structurate în 4 grupe, corespunzător anului de ediție a publicațiilor împrumutate:

- 1900 – 1990;
- 1990 – 2000;
- 2000 – 2010;
- 2010 -

Conform diagramei de mai sus se vede că cele mai solicitate publicații au fost cele editate între anii 2000-2010. Aceasta se explică și prin prezența în colecții a unui număr mai mare de publicații editate în acest timp. Cele mai puțin solicitate sunt publicațiile editate între anii 1900-1990, ceea ce vorbește că preferințele utilizatorilor tind spre informații mai recente. Un procentaj, relativ modest prezintă și publicațiile editate între anii 2010 și pînă în prezent, această situație fiind motivată de numărul mai redus pe publicații editate în acest răstimp, prezente în colecție, ceea ce e și firesc (e vorba doar de o perioadă de 8 ani de apariții editoriale).

Analiza refuzurilor.

Nivelul capacității funcționale a colecțiilor bibliotecii determină numărul refuzurilor primite de utilizatori la solicitările lor de lectură. De aceea, în cadrul studiului propus s-a făcut și o analiză a refuzurilor concrete la solicitările utilizatorilor pe perioada investigată. Tabloul refuzurilor este elucidat în tabelul de mai jos.

Perioada de înregistrare	N. total de solicitări de lectură	Nr. total de refuzuri	Refuzuri după motive:	
			date cu împrumut în sală	altă localizare în cadrul bibliotecii
Aprilie	6696	10	4	6
Mai	7009	7	2	5
Iunie	5345	12	4	8

Din acest tabel se vede că numărul refuzurilor date utilizatorilor este minim, fapt care vorbește în favoarea capacității funcționale a colecțiilor. Conform rezultatelor obținute în perioada de cercetare, la numărul total de 19.050 solicitări de lectură de la utilizatori s-au dat 29 de refuzuri: 20 refuzuri la cărți și 9 refuzuri – la ediții periodice. În urma analizei s-au constatat următoarele motive ale refuzurilor:

- documentul este dat cu împumut în sală la moment – 10 cazuri;
- documentul are altă localizare în cadrul bibliotecii – 19 cazuri.

Pe primul loc se situează refuzurile date pe motiv că publicațiile solicitate sunt localizate în colecțiile altor subdiviziuni a bibliotecii. Aceasta se întâmplă în situația când utilizatorul nu s-a clarificat cu localizarea exactă a documentului în cadrul bibliotecii. Pentru a evita astfel de dificultăți e necesară o colaborare mai strânsă a utilizatorului cu bibliograful de serviciu.

Pe locul doi se situează refuzurile date pe motiv că literatura solicitată se află momentan la alt cititor în sală. Aceasta se referă, în deosebi, la publicațiile în limbi moderne, ceea ce servește drept argument pentru necesitatea de a achiziționa titlurile suprasolicitate în mai multe exemplare.

Aceste măsuri vor asigura reducerea, sau chiar excluderea numărului de refuzuri și, în cele din urmă, circulația maximă a fondului.

Încheiere.

Analiza capacității funcționale a colecțiilor în cadrul studiului dat a permis definirea punctelor forte și slabe ale colecțiilor, primirea răspunsurilor la un șir de întrebări, cum ar fi: *ce nivel informațional de acoperire ating solicitările utilizatorilor; ce este nevoie de procurat; ce categorii și tipuri de documente sunt mai puțin solicitate* etc. De asemenea, a permis definirea unui șir de factori de decizie, care influențează direct și indirect calitatea organizării colecțiilor.

Concluzii:

- capacitatea funcțională a colecțiilor este la nivelul așteptărilor utilizatorilor bibliotecii;
- colecțiile sunt completate în corespundere cu necesitățile informaționale ale utilizatorilor, în aspect tematic, tipologic, lingvistic, cronologic;
- e necesar de a intensifica relația utilizator – bibliograf de serviciu în evitarea refuzurilor la solicitările utilizatorilor;
- datele statistice și analitice obținute în rezultatul studiului propus pot servi un instrument practic în constituirea unei colecții coerente și calitative în domeniul științelor medicale, corelate cu programele de instruire și de cercetare universitare, în luarea unor decizii cu privire la înlăturarea scăpărilor, insuficiențelor în organizarea colecțiilor și, evident, în vederea adoptării unor strategii ce vor duce la reducerea și, eventual, eliminarea lor.

Bibliografie:

1. **Curta, Olimpia.** *Metode tradiționale și moderne de regăsire a informației în biblioteci.* [accesat 15.03.2016]. Disponibil: www.bcucluj.ro/re/met_bib.
2. **Enescu, Alexandra.** *Dezvoltarea colecțiilor de publicații seriale în societatea informației.* [accesat 11.05.2016]. Disponibil: www.lisr.ro/3-popescucr.pdf.

* * *

3. **Ваганова, И. А.** *Специальная библиотека: её читатели и информационные ресурсы.* В: Научные и технические библиотеки, 2015, № 2, с. 60-70.
4. **Васильченко, Н.П.** «Формирование библиотечного фонда» - новое практическое пособие Ю. Н. Столярова. В: Научные и технические библиотеки, 2015, № 1, с. 39-45.
5. **Гуреев, В.Н., Мазов, Н.А.** *Модели критерий отбора изданий в фонд научной библиотеки.* В: Научные и технические библиотеки, 2015, № 7 с. 31-51.
6. *Паспорт библиотечного фонда: метод. рекомендации.* Омск, 2012. [accesat 20.04.2016]. Disponibil: <http://omsclib.ru/naschi-izdaniya/Паспорт.doc>